

Research article

Key success factors and administrative factors affecting the dental health technician performance at sub-district health promoting hospitals in health region 5

Chiraphorn Hinchaiyaphum

Students of the Master of Public Health Program Department of Health Administration Faculty of Public Health Khon Kaen University

Prachak Bouphan

Associate Professor Department of Health Administration Health Promotion, Nutrition, Faculty of Public Health Khon Kaen University

Nakarin Prasit

Lecturer, Department of Public Health Administration Health Promotion, Nutrition, Faculty of Public Health Khon Kaen University

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study key success factors and administrative factors affecting the performance of dental health officers at sub-district health promoting hospitals in health region 5, Thailand. The samples were 157 dental health officers randomly selected by stratified random sampling from 296 populations of dental health officers at sub-district health promoting hospitals in health region 5. Data were collected by the questionnaire for quantitative data and the in-dept interview guidelines were used to collect qualitative data from 12 key informants. Data analysis was performed by descriptive and inferential statistics, multiple linear regression. The statistical significance level was determined at 0.05 and the quality data was analyzed by content analysis. The results showed that five variables affected the performance of dental health officers at sub-district health promoting hospitals in health region 5. These five factors consisted of two variables of administrative factors; budget (p-value < 0.001) and technology (p-value = 0.006), and three variables of key success factors; development of dental health treatment quality and image of health care facilities (p-value = 0.002) operations in areas where there was readiness and voluntary participation (p-value = 0.003), and connections between health care facilities in the health service network (p-value = 0.028).

Corresponding author

Chiraphorn Hinchaiyaphum

E-mail : chiraporm_hi@kkumail.com

Received date : 8 June 2022

Revised date : 12 June 2022

Accepted date : 22 June 2022

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

Recommendations, to encourage and support the performance of dental public health authorities, a strategy for using the budget for such operations should be developed. Additionally, public health officers working in sub-district health-promoting hospitals should attend training sessions to learn how to use technology effectively. This will enable them to do their jobs more effectively.

Keywords : key success factors; administrative factors; dental health officers; performance

บทความวิจัย (Research article)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน
ทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

จิราภรณ์ หินชัยภูมิ

นักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประจักษ์ บัวผัน

รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการ
บริหารสาธารณสุข การส่งเสริม
สุขภาพ โภชนาการ
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นครินทร์ ประสิทธิ์

อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารงาน
สาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพ
โภชนาการ คณะสาธารณสุข
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 จำนวน 296 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 12 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน สถิติการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรปัจจัยทางการบริหาร ด้านงบประมาณ (p -value < 0.001) ด้านเทคโนโลยี (p -value = 0.006) และปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ (p -value = 0.002) ด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม (p -value = 0.003) และด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ (p -value = 0.028)

ทั้ง 5 ตัวแปรมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ผู้รับผิดชอบบทความ

จิราภรณ์ หินชัยภูมิ

อีเมลล์ : chiraporm_hi@kkumail.com

วันที่ได้รับต้นฉบับ : 8 มิถุนายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 12 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ : 22 มิถุนายน 2565

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ข้อเสนอแนะ ควรมีการวางแผนในการใช้งบประมาณในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข และควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขเพื่อให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยแห่งความสำเร็จ; ปัจจัยทางการบริหาร; การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

บทนำ

สหพันธ์ทันตแพทย์โลก ได้มุ่งมั่นในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากที่ดีแก่ประชาชนโลก โดยการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระดับประเทศ ทั้งในด้านการป้องกันโรค การดูแลสุขภาพ และการรักษาโรค¹ ซึ่งได้ประกาศนิยามใหม่ของคำว่า สุขภาพช่องปาก ได้กำหนดให้เป็นส่วนสำคัญของสุขภาพโดยทั่วไปทั้งร่างกายและจิตใจ การนิยามใหม่นี้ทำให้สมาคมทันตกรรมระดับชาติ ยอมรับและนำไปปฏิบัติใช้ในแวดวงสุขภาพช่องปากทั่วโลก เพื่อให้ประชากรโลกมีสุขภาพช่องปากที่ดี² เนื่องจากสุขภาพช่องปากจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสุขภาพพึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้สุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะปากคือประตูสู่สุขภาพ เราจึงจำเป็นต้องดูแลสุขภาพในช่องปากให้สมบูรณ์ ซึ่งในปัจจุบันแนวคิดการดูแลช่องปาก จะต้องดูแลให้ดีตั้งแต่แรกและคงสภาพของการมีสุขภาพช่องปากที่ดีไว้ รวมถึงให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ในฐานะทันตบุคลากรมีหน้าที่สำคัญในการสร้างความรอบรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากให้ประชาชนจนส่งผลให้ประชาชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง ซึ่งดีกว่าการรักษา³

เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีหน้าที่ในการดูแลสุขภาพช่องปากของประชาชน มีบทบาทหน้าที่หลักในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพช่องปากแก่ประชาชน โดยมีองค์ประกอบการทำงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) งานส่งเสริมทันตสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก 2) งานบริการทันตกรรม 3) งานทันตสาธารณสุขเชิงรุกและบูรณาการตามกลุ่มวัย และ 4) งานบริหารจัดการและวิชาการ⁴ ซึ่งในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อ ปัจจัยแห่งความสำเร็จก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริม พัฒนาและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้บรรลุถึงความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตามการปฏิบัติงาน 2) หน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องมีแผนงานสนับสนุนการปฏิบัติงาน 3) การปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม 4) การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน 5) การพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ และ 6) การเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ⁵ นอกจากนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จแล้ว ยังพบว่ามีอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดคือ ปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนความต้องการและความคาดหวังของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในการปฏิบัติงานทันตสาธารณสุขที่รับรู้ถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ประกอบด้วยปัจจัย 1) ด้านกำลังคน 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านเวลา และ 6) ด้านเทคโนโลยี⁶ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขถือว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานในด้านทันตสาธารณสุข

เขตสุขภาพที่ 5 ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งหมด 912 แห่ง มีเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 296 คน⁷ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขมีความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านทันตสาธารณสุข ซึ่งตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563 เป็นต้นมา สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ได้มีแผนการปฏิบัติงานและกิจกรรมดำเนินงานทันตสาธารณสุข เพื่อให้ทันตบุคลากรในพื้นที่ได้มีกรอบและทิศ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ทางการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2563 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้มีการจ่ายเงินให้กับสถานพยาบาลที่ให้บริการตรวจสุขภาพช่องปากและซัดฟันในหญิงตั้งครรภ์ บริการทาฟลูออไรด์ในกลุ่มเด็กอายุ 4-12 ปี และบริการเคลือบหลุมร่องฟันในกลุ่มเด็กอายุ 6-12 ปี ที่เป็นคนไทยทุกสิทธิ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจึงต้องให้ความสำคัญในการให้บริการดังกล่าวตามนโยบายการส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ และกลุ่มเด็กอายุ 4-12 ปี และได้มีการให้บริการเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากมีงบประมาณ 2564 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้เพิ่มเงื่อนไขในการเบิกจ่ายเงิน โดยได้กำหนดการให้บริการงานส่งเสริมและป้องกันโรคในช่องปากในเด็กอายุ 4-12 ปี สามารถให้บริการได้เพียง 24 งาน ต่อทันตบุคลากรและต่อวัน หากนับเป็นจำนวนคน ก็จะสามารถให้บริการได้เพียงวันละ 6-24 คนเท่านั้น แต่นักเรียนในแต่ละเขตรับผิดชอบของสถานบริการมีจำนวนมาก อาจส่งผลให้การให้บริการดังกล่าวลดน้อยลง จากรายงานการให้บริการทันตกรรมของเขตสุขภาพที่ 5 ในปีงบประมาณ 2563 และ ปีงบประมาณ 2564 พบว่า มีจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับบริการซัดทำความสะอาดฟันจำนวน 7,131 คน ร้อยละ 25.9 และ 3,075 คน ร้อยละ 13.2 ตามลำดับ มีเด็กอายุ 4-12 ปี ได้รับบริการทาฟลูออไรด์วานิชจำนวน 265,615 คน ร้อยละ 62.2 และ 151,995 คน ร้อยละ 36.8 ตามลำดับ และยังพบว่ามีจำนวนเด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับบริการเคลือบหลุมร่องฟัน จำนวน 74,231 คน ร้อยละ 21.3 และ 22,610 คน ร้อยละ 7.1 ตามลำดับ^๖ จะเห็นได้ว่า การบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากทั้งกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ และกลุ่มเด็กวัยเรียนอายุ 4-12 ปี มีแนวโน้มลดลง อาจส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัยที่กำหนดไว้ และอาจทำให้สถานพยาบาลบางแห่งมีรายรับจากการให้บริการที่เกี่ยวข้องลดน้อยลงซึ่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำเป็นต้องมีแนวทางหรือแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานทั้งเชิงรุก และเชิงรับได้อย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งสามารถให้บริการประชากรในกลุ่มดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 โดยคาดหวังว่าผลการศึกษานี้จะทำให้สะท้อนสภาพความเป็นจริง และสามารถนำการวิจัยไปประยุกต์เป็นแนวทางในการวางแผนงาน พัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5
2. ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ระดับปัจจัยทางการบริหาร และระดับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5
3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

วัสดุและวิธีการ

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research)

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 จำนวน 296 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 12 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis)⁹ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad N = \frac{\lambda(1-R_{Y.A,B}^2)}{R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.A}^2} + W$$

$$\text{เมื่อ} \quad \lambda = \lambda_L - \frac{\frac{1}{V_L} - \frac{1}{V}}{\frac{1}{V_L} - \frac{1}{V_U}} (\lambda_L - \lambda_U)$$

เมื่อกำหนดให้

$R_{Y.A,B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Full Model ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรจากการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จและแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมตำบล จังหวัดขอนแก่น¹⁰ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมถึงหน่วยในการวิเคราะห์เหมือนกับงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งได้ค่า $R_{Y.A,B}^2 = 0.619$

$R_{Y.B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่เปลี่ยนแปลงไป (R^2 Change) เมื่อไม่มีตัวแปรที่ต้องการทดสอบ ซึ่งได้ค่า $R_{Y.B}^2 = 0.019$

$R_{Y.A}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Reduce model ($R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.B}^2$) ซึ่งได้ค่า $R_{Y.A}^2 = 0.6$

λ คือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระและอำนาจการทดสอบ

W คือ จำนวนตัวแปรอิสระนอกเหนือจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบ (เขต A) เท่ากับ 0 (เขต B) เท่ากับ 11

u คือ จำนวนตัวแปรอิสระที่ต้องการทดสอบ (เขต B) เท่ากับ 1 ตัวแปร

v คือ ค่าที่ได้จาก $v = N - u - w - 1$

จากการใช้สูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่าง ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มตามจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด แล้วคำนวณขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรของแต่ละจังหวัด จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 157 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ โดยคัดเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ได้ดีที่สุด (Key Informants) จำนวน 12 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) ระดับจังหวัด จำนวน 2 คน 2) ระดับอำเภอ จำนวน 2 คน และ 3) ระดับตำบล จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน ซึ่งมีความยินดีและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้มีทั้งหมด 2 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามและแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก มีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 91 ข้อ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระดับการปฏิบัติงาน รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานทันตสาธารณสุข จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตามการปฏิบัติงาน หน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องมีแผนงานสนับสนุนการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ และการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วย ด้านกำลังคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเวลา และด้านเทคโนโลยี จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ประกอบด้วย งานส่งเสริมทันตสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก งานบริการทันตกรรม งานทันตสาธารณสุขเชิงรุกและบูรณาการตามกลุ่มวัย และงานบริหารจัดการและวิชาการ จำนวน 20 ข้อ

โดยส่วนที่ 2, 3 และ 4 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ¹¹ โดยมีการแบ่งเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับมากที่สุด 5 คะแนน ระดับมาก 4 คะแนน ระดับปานกลาง 3 คะแนน ระดับน้อย 2 คะแนน และระดับน้อยที่สุด 1 คะแนน

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบสามารถเติมข้อความแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ จำนวน 3 ข้อ

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Guidelines) ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ **ส่วนที่ 1** เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ **ส่วนที่ 2** เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร **ส่วนที่ 3** เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 **ส่วนที่ 4** เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไข และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดชัยนาท จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.98 ค่าความเชื่อมั่นด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ เท่ากับ 0.96 ด้านปัจจัยทางการบริหาร เท่ากับ 0.96 และด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข เท่ากับ 0.96

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การแปลผล

การแปลผลคะแนนระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ระดับปัจจัยทางการบริหาร และระดับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 โดยนำมาจัดระดับเป็น 5 ระดับ ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนน¹² ดังนี้ ระดับมากที่สุด 4.50-5.00 คะแนน ระดับมาก 3.50-4.49 คะแนน ระดับปานกลาง 2.50-3.49 คะแนน ระดับน้อย 1.50-2.49 คะแนน และระดับน้อยที่สุด 1.00-1.49 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guidelines)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2564 เลขที่ HE642243 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 6 มกราคม ถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

ผลการศึกษา**1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5**

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.0 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 56.1 มีอายุเฉลี่ย 33.14 ปี (S.D.=6.91) อายุต่ำสุด 27 ปี อายุสูงสุด 55 ปี ครึ่งหนึ่งมีสถานภาพโสด ร้อยละ 55.4 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 80.9 ครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติงาน ร้อยละ 53.5 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 67.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 21,133 บาท (S.D.=8,233.73) รายได้ต่ำสุด 12,220 บาท รายได้สูงสุด 53,000 บาท ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 68.2 มีค่ามัธยฐาน 9 ปี จำนวนปีต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 31 ปี ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานทันตสาธารณสุข ร้อยละ 56.1 และเคยได้รับการอบรมน้อยกว่า 3 ครั้ง ร้อยละ 89.9 มีค่ามัธยฐาน 2 ครั้ง น้อยสุด 1 ครั้ง มากสุด 10 ครั้ง

2. ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D.=0.58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.35 (S.D.=0.54) รองลงมาคือ ด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 (S.D.=0.73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสนใจในการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.66

(S.D.=0.82) รองลงมา คือ ด้านการสร้าง ความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 (S.D.=0.72) รายละเอียดดังตารางที่ 1

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลปัจจัยแห่งความสำเร็จของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5	Mean	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตามการปฏิบัติงาน	3.95	0.72	มาก
2. หน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องมีแผนงานสนับสนุนการปฏิบัติงาน	3.91	0.74	มาก
3. การปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม	3.66	0.82	มาก
4. การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	3.81	0.72	มาก
5. การพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ	4.35	0.54	มาก
6. การเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ	4.05	0.73	มาก
ภาพรวม	3.96	0.58	มาก

3. ระดับปัจจัยทางการบริหารในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ระดับปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D.=0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.19 (S.D.=0.65) รองลงมาคือ ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 (S.D.=0.68) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านกำลังคน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.78 (S.D.=0.79) รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D.=0.80) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของปัจจัยทางการบริหารของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ปัจจัยทางการบริหารของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5	Mean	S.D.	แปลผล
1. ด้านกำลังคน	3.78	0.79	มาก
2. ด้านงบประมาณ	3.96	0.80	มาก
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	4.14	0.73	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	4.19	0.65	มาก
5. ด้านเวลา	4.15	0.68	มาก
6. ด้านเทคโนโลยี	4.00	0.80	มาก
ภาพรวม	4.04	0.62	มาก

4. ระดับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ระดับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.34 (S.D.=0.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานส่งเสริมทันตสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.49 (S.D.=0.55) รองลงมา

คือ งานบริการทันตกรรม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D.=0.59) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ งานทันตสาธารณสุขเชิงรุกและบูรณาการตามกลุ่มวัย อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D.=0.75) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการและวิชาการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.31 (S.D.=0.60) รายละเอียดดังตารางที่ 3

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และการแปลผลการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขใน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5	Mean	S.D.	แปลผล
1. งานส่งเสริมทันตสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก	4.49	0.55	มาก
2. งานบริการทันตกรรม	4.46	0.59	มาก
3. งานทันตสาธารณสุขเชิงรุกและบูรณาการตามกลุ่มวัย	4.10	0.75	มาก
4. งานบริหารจัดการและวิชาการ	4.31	0.60	มาก
ภาพรวม	4.34	0.51	มาก

5. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 และถูกเลือกเข้าสมการนั้นมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับ ดังนี้ ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ (p -value < 0.001) และด้านเทคโนโลยี (p -value = 0.006) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตกรรมและภาพลักษณ์ของสถานบริการ (p -value = 0.002) ด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม (p -value = 0.003) และด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ (p -value = 0.028) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร มีผลและสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ได้ร้อยละ 47.8 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

ตัวแปร	B	Beta	T	p-value	R	R ²	R ² adj	R ² change
1. ปัจจัยทางการบริหารด้าน งบประมาณ	0.202	0.316	3.817	<0.001	0.577	0.333	0.329	-
2. ปัจจัยทางการบริหารด้าน เทคโนโลยี	0.135	0.210	2.775	0.006	0.640	0.409	0.402	0.076
3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการ พัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันต สุขภาพและภาพลักษณ์ของสถาน บริการ	0.233	0.248	3.233	0.002	0.662	0.439	0.428	0.029
4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการ ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อม และสมัครใจในการมีส่วนร่วม	0.146	0.234	2.973	0.003	0.679	0.461	0.447	0.023
5. ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการ เชื่อมโยงระหว่างสถานบริการใน เครือข่ายบริการสุขภาพ	-0.125	-0.179	-2.217	0.028	0.692	0.478	0.461	0.017
ค่าคงที่ 1.957, F = 27.698, p-value < 0.001, R = 0.692, R ² = 0.478, R ² adj = 0.461								

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

6. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5

จากปัญหาอุปสรรคโดยสามารถสรุปได้ดังนี้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางแห่งมีการติดต่อประสานงานกับโรงพยาบาลแม่ข่ายค่อนข้างน้อย บางพื้นที่ประชาชนได้รับข่าวสารเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากน้อย ในบางพื้นที่งานทันตสาธารณสุขได้รับงบประมาณค่อนข้างน้อย ไม่มีงบที่เพียงพอที่จะขอสิ่งซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และทันตบุคลากรบางท่านยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานทันตสาธารณสุข จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลเพิ่มเติม คือ ควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายบริการ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านทันตสุขภาพ ควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และสนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของแต่ละพื้นที่ และควรมีการจัดอบรมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขเพื่อให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

บทวิจารณ์

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ และด้านเทคโนโลยี ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตกรรมและภาพลักษณ์ของสถานบริการ ด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสนใจในการมีส่วนร่วม และด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการ สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ได้ร้อยละ 47.8 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ เป็นการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานในการสนับสนุนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹³ ทั้งนี้ในแต่ละพื้นที่ย่อมมีสภาพปัญหาและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ต่างกันออกไป โดยบางพื้นที่มีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁴

ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยี เป็นการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงาน ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สื่อสาร เครื่องใช้สำนักงาน ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งหากมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข โดยการจัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้ทันตบุคลากรมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมี

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁵ ทั้งนี้ในแต่ละพื้นที่ย่อมมีสภาพปัญหาและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ต่างกันออกไป เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขบางท่านยังขาดความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในงานทันตสาธารณสุข เช่น คีย์ข้อมูลไม่ถูกต้อง ทำให้ผลงานไม่ปรากฏในรายงานข้อมูล Service Plan สาขาสุขภาพช่องปากของโปรแกรม HDC และผลรายงานการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁶

ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาด้านทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ เป็นการพัฒนาคุณภาพการรักษาทางทันตสุขภาพและภาพลักษณ์ของสถานบริการ ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งหากมีการเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายบริการ และมีการกำหนดแนวทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขมาก ย่อมจะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการที่มากขึ้น และการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาและภาพลักษณ์ของสถานบริการมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁷ ทั้งนี้ในแต่ละพื้นที่ย่อมมีสภาพปัญหาและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ต่างกันออกไป บางพื้นที่ประชาชนได้รับข่าวสารด้านทันตสาธารณสุขค่อนข้างน้อย บางพื้นที่ประชาชนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการด้านทันตสาธารณสุข ทำให้มีผู้มารับบริการในสถานบริการน้อยลง ส่งผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาและภาพลักษณ์ของสถานบริการ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁸

ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม เป็นด้านการลงมือปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งหากมีการส่งเสริมให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการมีส่วนร่วมการประเมินผลการปฏิบัติงานในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วมมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁹ ทั้งนี้ในแต่ละพื้นที่ย่อมมีสภาพปัญหาและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ต่างกันออกไป บางพื้นที่เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วมไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล¹⁷

ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพ เป็นการให้การสนับสนุนและพัฒนาระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโรงพยาบาลแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งหากมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการวางแผนการปฏิบัติงาน

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

ระหว่างโรงพยาบาลแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการปฏิบัติงานทันตสาธารณสุขเชิงรุกในชุมชน ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ¹⁰ ทั้งนี้หากมีการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการเครือข่ายมากขึ้น แต่การปฏิบัติงานตามมาตรฐานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่สามารถทำให้เหมือนโรงพยาบาลได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องของบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ที่ไม่เหมือนกันทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายบริการสุขภาพไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเวชสถิติในโรงพยาบาลชุมชน²⁰

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 5 ควรมีการวางแผนในการใช้งบประมาณในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 5 ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขเพื่อให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 5 ควรกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจในแนวทางการรักษาทางทันตกรรม เพื่อให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขได้มีการประชาสัมพันธ์แนวทางในการปฏิบัติงานที่ไปในทิศทางเดียวกัน และประชาชนจะได้เข้าใจถึงแนวทางการรักษาทันตกรรมของสถานบริการนั้นๆ

4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 5 ควรส่งเสริมให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการมีส่วนร่วมการประเมินผลการปฏิบัติงานทันตสาธารณสุข

5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 5 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมการวางแผนการปฏิบัติงานระหว่างโรงพยาบาลแม่ข่าย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการปฏิบัติงานทันตสาธารณสุขเชิงรุกในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนในการใช้งบประมาณด้านการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

เอกสารอ้างอิง

1. ทันตแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. งานประชุมวิชาการทันตแพทย์สมาคม ครั้งที่ 11. ข่าวสารทันตแพทย์, 29(1):กรุงเทพฯ;2558.
2. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ.2560. นนทบุรี: สามเจริญพาณิชย์;2560.
3. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. คู่มือแนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. นนทบุรี: สำนักทันตสาธารณสุข;2562.
4. สุณี วงศ์คงคาเทพ, เทพนิมิต พิมพะวงศ์, สุริยา รักเจริญ, และชลธิชา พุทธวงษ์นันท์. แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขสำหรับทันตบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์สุขภาพชุมชน. นนทบุรี: กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย;2552.
5. ชูชัย ศุภวงศ์ และคณะ. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี;2553.
6. ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2558.
7. สำนักงานเขตสุขภาพที่ 5. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรสุขภาพ. ราชบุรี: สำนักงานเขตสุขภาพที่ 5;2564.
8. สำนักงานเขตสุขภาพที่ 5. งาน P&P สุขภาพช่องปาก ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงบริการบางกลุ่มวัยเป็นการจำเพาะ. ราชบุรี: สำนักงานเขตสุขภาพที่ 5;2564.
9. Cohen, J. Statistical power analysis for the behavior sciences. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum;1998.
10. ยุทธนา แก้วมิด, ประจักษ์ บัวผัน, และสุรชัย พิมหา. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2563 ;20(2):47-59.
11. Likert, R. The human organization: Its management and values. New York: McGraw-Hill;1967.
12. สำเร็จ จันทรสวรรณ, และสุวรรณ บัวทวน. ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น;2547.
13. นุจนาถ ขวาทไทย, และชัยญา อภิบาลกุล. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้านสุขาภิบาลอาหาร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดชัยภูมิ. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2557: เอกสารรายงานสืบเนื่องหลังการประชุม เล่ม 1 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ภาคบรรยาย. บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์;2557:667-83.
14. เพ็ญญา ซาดี, และสุวิทย์ อุดมพานิชย์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านทันตกรรมป้องกันของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารทันตภิบาล 2562;30(1):92-102.
15. ศุภลักษณ์ คุ่มวงศ์, และสุวิทย์ อุดมพานิชย์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2562;12(3):19-30.

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

16. ศรัณยา พันธุ์โยธา, และประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยทางการบริหารและบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564 ;21(2):152-65.
17. วิลาสินี วงศ์ผาบุตร, และประจักษ์ บัวผัน. แรงจูงใจและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้และมะเร็งท่อน้ำดีของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564;21(3):186-99.
18. ศุมาลีน ดิฉันทร์, และประจักษ์ บัวผัน. แรงจูงใจและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดเลย. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2562 ;19(2):166-76.
19. ปภินวิทย์ คำสมาน, มกรารพันธ์ จุฑะรสก, และประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564;21(3):223-35.
20. นภาพรวิศ พรหมรี, และประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเวชสถิติในโรงพยาบาลชุมชน เขตสุขภาพที่ 7. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564 ;21(2):179-91.